

HAYAT STANDARDI YÜKSELDİKÇE, DOĞA GÜZELLİĞİNİ KAYBEDİYOR!

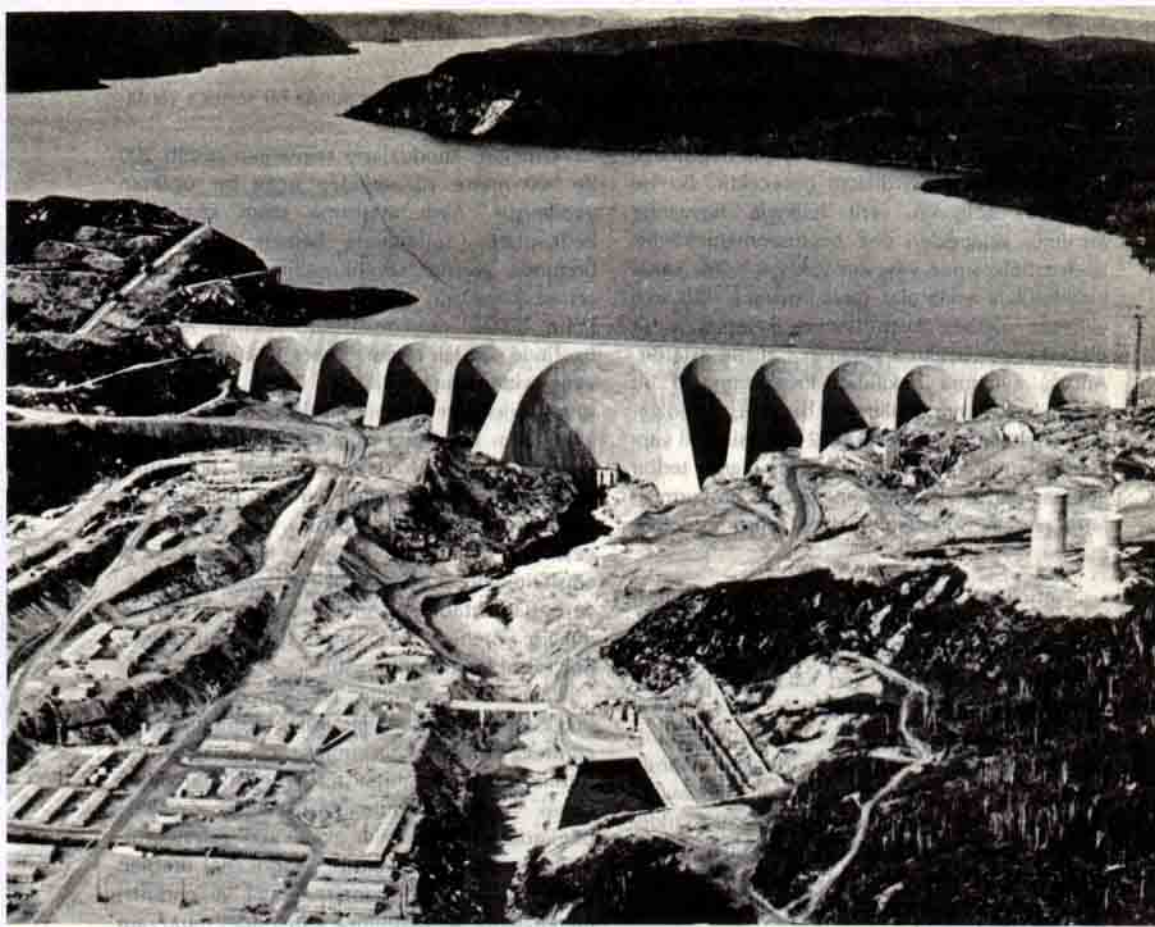
Klaus E. NEUMANN

Kanada bizlere sesleniyor! Dış dünyayla ilişkisi henüz pek fazla gelişmemiş olan ve Sovyetler Birliğinden sonra dünyamızın ikinci büyük ülkesi olarak bilinen Kanada halen geleceğini planlamakla meşgul. Batıda endüstri ile geçinen ülkelerden Kanada'ya bu konuda yardımcı olmaları beklenilmektedir. Nitekim onlar da büyük gayret sarfetmektedirler. Önümüzdeki on yıl içersinde ekonomik açıdan muazzam bir kalkınma hamlesine girişilmiş olacaktır. Ne yazık ki bu işe girişilirken, doğanın harikûlâde güzellikteki insan eli değmemiş alanlarının yok edilmesi gerekecektir.

Kanada'nın boyutları her Avrupalı'nın gözünde kolay kolay canlandırılacak gibi değildir. Ülkenin yüzölçümü 9.9 milyon km²'nin üstündedir. Federal Alman Cumhuriyetinin yüzölçümü ise yaklaşık 25.000 km²'yi bulmaktadır. Sadece on eyaletin en büyüğü olan Quebec, Federal Alman Cumhuriyeti, Doğu Almanya, Fransa, Belçika, İspanya, Portekiz ve İsviçre'yi kapsayacak büyüklükte olup, yüzölçümü 1,5 milyon m²'nin üstündedir. Ancak, bu bölge 6 milyon insanı barındırmaktadır.

Eyaletin % 20'si sistematik olarak yeraltı zenginlikleri açısından araştırmaya tabi tutulmuştur. Bu nedenle arazinin büyük bir kısmı halen işlenmemiş durumdadır. Bu durum belki de, Federal Alman Cumhuriyetinin topraklarının yaklaşık iki misli kadar olan James Körfezi Bölgesinde işletmeye açılacak olan dünyanın en büyük enerji santralının kuruluşuna kadar devam ede-

ÜSTTEKİ RESİM:

Big River'in doğduğu bölgede yapılmış olan baraj setlerinden bir örnek.

SOLDA ÜSTTE:

Tundaların tam ortasında kurulmuş olan "Radisson" şehrinin bir görünüm.

SOLDA ALTTA:

James Körfezi bölgesinde Eskimo ve Kızılderililerin yaşadığı çadırlar.

cektir. Quebec şimdiden Norveç'ten sonra kişi başına en çok elektrik enerjisi üretmektedir.

James Körfezi Hudson Körfezinin güney köşesindedir. Doğuda sınır teşkil eden arazi, Büyük Nehrin doğduğu bölgede bulunan sayısız akarsu ve göllerle kaplıdır. Yüzlerce kilometre uzunluğundaki barajın güçlü setleri günün birinde 16.000 megavat (1 Megavat = 1 Milyon vattır) enerji üretebilmek için su kütesinin birikimini sağlamaya çalışmaktadır. Bir çok yol ve tünel inşaatının yapılmasını öngören proje içerisinde, yeraltı zenginliklerinin de ale alınacağı ve işletilecek hale getirileceği düşünülmektedir.

Uçaktan bakıldığında bu muazzam araziye kayalıklar, göller ve bataklıkların süslediği görülmektedir. Kuzey kutba özgü iklim koşulları bölgenin bitki örtüsünü etkilemektedir. Hamburg

üzerindeki kuzey paralelinden itibaren bu bölgede kar görülmekte ve don olaylarına rastlanılmaktadır. Eylül ayı girdiğinde şiddetli soğuklar yeniden hükmünü sürdürmeye başlamaktadır. İnşaat sahasındaki ilk tesis LG 2' tesisidir. Bu sahada James Körfezi projesinde plânlanmış olan ana elektrik tesislerinden en önemlisi yer almakta ve inşaatında 5000 kişi çalışmaktadır. Bu arada don olayının en şiddetli hissedildiği tundra bölgesinde "Radisson" şehri kurulmuştur. Böylelikle burada görevli kişilerin ailelerinin yerleşimi sağlanılmıştır. İyi bir okulun açılması bile düşünülmüştür. Halen James Körfezi bölgesinde 23.000'in üstünde beyaz insan yaşamaktadır. Bunun nedeni yeni doğmakta olan endüstri tesislerinde personel ihtiyacının gittikçe artmakta olduğudur.

Günümüzde kalkınma hamlesinin önlenemeyecek bir seviyeye ulaştığı düşünülürse de, beyaz insanın burada da doğayı büyük çapta değişikliğe uğratmaya çalışması dikkati çekecektir. Bu işe girişirken bölgenin yerli halkıyla hayvanlar âleminin gelecekleri pek önemsenmemektedir. Körfez bölgesinde yaşayan yaklaşık 6000 kadar kızdileriliyle eskimolar sahil boyunca dört ayrı yerleşim merkezi seçmişler ve kendilerini bir ölçüye kadar uygarca yaşamaya alıştırmışlardır. Ancak, avlanma imkânları kısıtlanmış ve bu durum hayatlarını etkilemeye başlamıştır. Bölgenin yerli halkının bir kısmı LG 2 bölgesindeki yapı çalışmalarına karşı çıkarak geçici olarak tedbir alınması gayesiyle mahkemeye bile başvurmuşlardır. Ancak bu istemleri daha sonra reddolunmuştur.

Neticede, kızdilerililerle bu konuda anlaşmaya varılmış ve kendilerine 150 milyon dolarlık tazminat verilmesi kararlaştırılmıştır. Tazminatın 75 milyonunun derhal, geri kalan kısmının ise enerji santralinin elde edeceği kâr karşılığı piyasaya sürülecek hisse senetleri olarak dağıtılması hususunda anlaşmaya varılmıştır. Bunun yanısıra yaklaşık 5200 km² lik bir alan balık avı ile diğer hayvanların avlanma bölgesi olarak kızdilerililere bırakılmıştır. Böylelikle, tamamen avlandıkları hayvanların kürkünün satışı ile hayatlarını kazanmaya çalışan kızdilerililerin azami kazançları garanti altına alınmıştır.

Alman asıllı bir doktor olan ve halen Kuzey Kanada halkı üzerinde araştırmalarının yürütülmesi ile görevli bir hastahânenin başhekimliğini yapan Dr. Otto Schäfer, kızdilerililerle eskimolara yaşantılarını beyazların yaşamlarına uydurmaları gerektiği hususunda uyarıda bulunmuştur. Toplumda değerli bir avcı olarak ün yapmış olup ta, sonraları çevresindeki kişiler üzerinde etkili olma yeteneğini yitirmiş olan yerlilerle, genellikle aileleri tarafından eski itibarlarını kaybetmiş olanların çoğunun kendilerini içkiye verdikleri dikkati çekmiştir.

Proje hazırlıklarının başlatılmasından önce, James Körfezini Geliştirme Firması ile bağlı buldukları Bakanlık yetkilileri müştereken, bu projenin çevreye ne gibi etkiler yapacağı hususunda araştırmaya girişmişlerdir. Bu araştırmaya girişilerek bölgenin yerli halkının yanısıra bölge akarsuları, hayvanlar âlemi, nehirleri, gölleri, ren geyikleri ve kunduzları ile birlikte incelemeye tabi tutulmuştur. Federal Alman Cumhuriyeti topraklarından çok daha büyük olan bir bölgede, 20 kadar bilim adamı tarafından yürütülen araştırmalarda alınan kararların ne derece doğru

ve kesin olabileceği hususunda bir sonuca varılmamıştır.

Örneğin, kunduzların sayılarının tesbiti 200 ile 300 metre yükseklikten uçan bir uçaktan yapılmıştır. Aynı araştırma daha sonra bir helikopterle yapıldığında, hemen hemen 1/10 oranında normal sayabileceğimiz bir farklılık ortaya koymuştur. Ren geyiklerinin ise sayımı kesin olarak yapılamamıştır. Alanın % 12'si üzerinde yapılan taramada her 10 km²'de 5 hayvana rastlanılmıştır. Bilindiği üzere, Ren geyiklerinin dışileri her yıl belirli bölgelere göç ederek, yavrularını buralarda dünyaya getirmektedirler. Araştırma sonucu, James Körfezi bölgesinin yavrulamalar için önemli bir yer olamayacağı hususunu ortaya koymuştur. Gerçekten Ren geyikleri, yaşadıkları bölgeye insanların istilâ edişlerini gördüklerinde kuzeye doğru göç etmeye başlamaktadırlar. Ancak, çok sayıda buldukları yörelin, yine James Körfezinin güney bölgesi olduğu saptanmıştır.

Önceleri uygarlığın görülemediği Kanada taygasının birçok bölgesinde, kişilerin artık görmemelerine imkân olmayan çalışmaların yürütüldüğü kanıtlanabilmiştir. Örneğin, burada iki büyük havaalanı bulunmakta olup, özellikle bunlardan birisi tarifeli uçaklara açık bulundurulmaktadır. Bunun yanısıra, fabrikada üretilen enerjiyi güneydeki maden sanayii ve endüstri merkezlerine aktarabilmek için 5 adet muazzam kapasitedeki tesisten yararlanılmaktadır.

10.000 km²'den fazla büyüklükteki orman sahası, yeni teşekkül etmiş olan durgun göllerin etkisiyle baskına uğratılmıştır. Göllerin su seviyesi, suyun harcanmasıyla orantılı olarak sürekli diyebileceğimiz şekilde değişikliğe uğramaktadır. Su sıcaklığında suların yükselişi, bugüne kadar alışılmamış yıllık düzenin dışında geniş çapta farklılıklara yol açmaktadır. Göl sularının süratle bir yöne doğru akışı sonucu akarsular, besin maddelerinin bir çoğunu kaybetmektedirler. Bu faktörlerin uzun vadede hayvan ve bitki âlemi üzerinde ne derece etkili olacağı hususu, günümüzde bile, hiç kimsenin ön tahminlerde bulunmasına olanak vermemektedir.

Yukarıda değinilen değişikliklerin yanısıra, iklim koşullarının da değişmesi beklenilmektedir. Suni olarak oluşturulmuş güçlü yeni su birikintileri Eylül ayından, don olayının meydana gelişine kadar sıcak ve rutubet verici depo vazifesini görmektedir. Mayıs ayından Temmuzun sonuna kadar ise serinletici bir faktör olmaktadır. Bu nedenle, don görülmeyen sürenin her yıl yaklaşık 15 gün kadar uzaması beklenilmektedir. Ayrıca kışın muhtemelen kar yağışında artış, yazın ise